

som ikke kunne opretholdes, som enhver Mand, der vil handle fornuftigt og i sin forstandige Interesse, maa overtræde; vi maae søge at have Love, som virkelig kunne opretholdes, og det er i højeste Grad skadeligt, at en Mand, naar der er Tale om et fornuftigt Contractsforhold, ikke kan faa det oprettet skriftligt, men maa i meget vigtige Forhold nøies med mundtlig Overeenskomst, fordi det ikke gaaer an at oprette en skriftlig Overeenskomst, der skulde thinglæses eller overhovedet komme til Offentlighedens Kundskab, hvorved han vilde staae som den, der havde brudt Eoven. Derfor er det netop i de mindre Besidderes Interesse, at det er i højeste Grad vigtigt, at en saadan Bestemmelse bliver tagen; det er langt mere i deres end i Godseiernes Interesse. Jeg maa saaledes i høi Grad lægge Vægt paa, at § 1 bliver vedtagen, og jeg troer virkelig ogsaa, at Lovens Skjæbne er afhængig deraf, ingenlunde fordi Godseierne vilde stemme imod den, men fordi jeg troer, at der er Mange saavel i dette som i det andet Thing, der i det frie Forbrugs Interesse og i statsøconomisk Henseende lægge særdeles Vægt paa § 1.

Det Endringsforslag, der er stillet af den ærede Rigsdagsmand for Kjøbenhavns 1ste Valgkreds (L. C. Larsen), troer jeg i det Hele er heldigere end Udvalgets Forslag, men jeg skal dog tillade mig at henstille til det ærede Medlem, om det gaaer an her at optage en Bestemmelse, hvori der siges, at denne Aftægt har en Fortrinsret ogsaa for „tidligere paahvilende eller senere paadragne Pantebehæftelser.“ Det er jo ganske vist, at Landgilde i det Hele har en Fortrinsret, men her stifte vi en ganske ny Forpligtelse, som kommer til at hvile paa Eiendommene, og jeg har Tvivl om, hvorvidt det for Panthavernes Skyld gaaer an saaledes at indskyde ikke blot den Afgift, der vil komme til at hvile paa Gaarden ved fremtidig Fæste, men ogsaa denne ganske særlige Afgift. Man kan vel ogsaa antage, at Enken kunde være sikret, selv om Ordene „tidligere paahvilende eller“ udgik; det er Noget, jeg skal henstille til det ærede Medlem og til Forsamlingen. Jeg troer ikke, der vil være Noget til Hinder for

nu at vedtage Forslaget, thi man kan jo faa til tredie Behandling foretage en Endring deri.

Fornesbech: Det er allerede af de fleste af Udvalgets Medlemmer meddeelt, hvorledes deres Stilling er til dette Forslag, og ifølge mine Forhold udenfor denne Sal anseer jeg det ogsaa for rigtigt, at jeg udtaler mig om min. Endeel af de Bestemmelser, der findes i Lovforslaget, falde tildeels sammen med Dnsker, der fra Godseiernes Side have været fremsatte med Hensyn til dette Forholds Ordning. Jeg anseer det ganske vist for det Unskelige og Noget, hvorefter vi maae stræbe, at vort Fæstevæsen fortrænges af Selveiendom, men jeg holder for, at den eneste praktiske og hensigtsmæssige Maade, hvorpaa det kan ske, er ved frivillige Overeenskomster, og at Tanken som Følge deraf maa være rettet paa at befordre disse ved ethvert Middel, som det er muligt at opstille, som kan være brugbart for dette Formaal; men paa den anden Side kan jeg ikke erkende, at Fæstevæsenet, hvor det har beholdt sin gode Charakter, er i den Grad skadeligt og fordærveligt, at der er nogen særdeles Grund til af alle Kræfter at søge at fjerne det bort, hvorimod jeg troer, at Bøndestændens billige Dnsker maae være fyldestgjorte, naar man søger fra Forholdets fremtidige Bestaaen at fjerne alle de Uanskeligheder, hvorover man med Grund har Ret til at beklage sig, naar den Magt og Indflydelse, som Godseierne besidde, bliver misbrugt, hvilket jo ikke tør benægtes ved enkelte Leiligheder at have været Tilfældet, Min Tanke ved dette Lovforslag er altsaa den, at man paa den ene Side skal søge at fremme Selveiendom ved Midler, der ikke kunne have Noget imod sig, og paa den anden Side skal søge at opretholde Fæstet, hvor begge Parter maatte være tilfredse med dets Bestaaen, idet man tillige sætter saadanne Bestemmelser, at det ikke vil være en ubillig Godseier muligt eller tilladt at berige sig paa Fæsternes Befrielse. Dette er altsaa min principale Stilling til Lovforslaget, og jeg skal kun, som ogsaa de fleste øvrige Medlemmer af Udvalget have udtalt, og saaledes er Sagen jo ogsaa opfattet af den ærede Minister, bemærke, at jeg ved mange